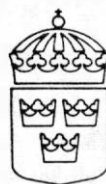

Motion till riksdagen

1987/88:So9

av Göthe Knutson (m)

om uppskjuten tidpunkt för gallring av
socialnämndens personakter och personregister
(prop. 1987/88:76)

Mot.
1987/88
So9

Regeringen föreslår i sin proposition 1987/88:76, att uppgifter i socialnämndernas personakter och personregister, som enligt nuvarande övergångsbestämmelser i socialtjänstlagen (1980:620) skall gallras tidigast den 1 juli 1988, inte skall gallras förrän tidigast den 1 juli 1990. Jag föreslår i denna motion att lagen skall gälla oförändrat, och att alltså gallringen börjar den 1 juli i år enligt de regler, riksdagen var enig om, när socialtjänstlagen antogs.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen är, som känt, en ramlag som den 1 januari 1982 ersatte flera äldre lagar. Medborgare har sedan denna dag vänt sig till de sociala myndigheterna under förutsättning att de uppgifter de meddelar socialtjänstemännen endast kommer att bevaras i fem år. Sedan skall den dataskugga som följt dem, i en del fall förföljt dem, upplösas och försvinna genom att arkiven gallras. Fastän annars bara en ramlag, står just detta löfte i själva lagen som en normativ, lättbegriplig föreskrift.

Förutom att uppgifterna lagras längre, blir de enligt propositionen också mer spridda, genom att forskarna får mer tid på sig att hämta ut kopior av handlingarna i akterna och av registeruppgifter.

Pågående utredningar

Socialforskarna och de arkivansvariga har ända sedan slutet av 70-talet känt till att socialtjänstlagen skulle komma att innehålla en regel om gallring. De har t. o. m. fått ett års extra frist genom lagens försenade ikraftträdande. Det är anmärkningsvärt att de inte för länge sedan lagt förslag, sedan socialutskottet påpekat problemet.

I stället för hela befolkningen, skall de som är födda den 5, 15 och 25 plus alla i Jönköpings kommun få finna sig i att bli studerade likt kaniner i bur. Populationen skall alltså göras så liten, att de studerande inte skall kunna bygga upp politisk makt för att försvara sig. Jönköpingsbornas integritet offras för att andras skall skyddas.

Forskarna har alltid nog med material

Mot. 1987/88

So9

Forskningen har i alla tider fått anpassa sig efter de data som står till buds. Arkivmaterial har alltid luckor och brister. Svensk samhällsforskning upphör inte om socialtjänstens arkiv börjar gallras enligt vad lagen föreskriver i dag. Forskningen påverkas knappast alls.

Det stora hotet mot svensk samhällsforskning är i stället allmänhetens misstro mot den. Det är en berättigad, närmast rationell, reaktion mot exempelvis Kista- och Metropolit-projekten, och mot SCB-chefens olika utspel.

Konflikten

Den grundläggande konflikten är, att ett ont Storebrorssamhälle kan byggas upp genom delprojekt, där vart och ett steg ter sig rimligt och godtagbart. Det svenska samhället löper risk att ändra karaktär, om varje delsteg endast motiveras och bedöms för sig.

Forskare vill sällan radera sina register frivilligt. Det finns alltid fler idéer att pröva. Detta är en rimlig strävan från den enskilde forskarens utgångspunkt.

Medborgaren får besked att hennes data lagras en viss, begränsad lagringstid. Detta meddelas öppet och offentligt. Sedan, i tysthet, förlängs lagringstiden. Då tillfrågas inte de övervakade. Metoden förekommer så ofta, att den blivit satt i system när det gäller integritetskänsliga forskningsuppgifter.

När myndighetsdata ställs till forskningens förfogande, innebär det praktiskt taget alltid, att data används för något som den uppgiftslämnande medborgaren inte avsett. Och en person kan ju mycket väl vara positiv till forskning, utan att därför godta att socialtjänstens data om henne själv överlämnas till en obekant forskare, som i sin tur helt lagligt kan lämna dem vidare till en forskarkollega.

Riksdagens löfte

Regeringens proposition ser oskyldig ut, men den stämmer exakt med det allmänna mönstret. Den är ytterligare ett litet steg mot Storebrorssamhället. Men vi kan bara ta ett visst antal sådana steg innan samhället förändrar karaktär.

Riksdagen har i nämnda lag från 1980 lovat att socialakterna och socialregistren skall börja gallras i år. Riksdagen bör då hålla sitt löfte, särskilt som det är ett löfte till dem, som ofta har det svårt.

Riksdagen bör göra samhällsforskarna och arkivmyndigheterna en tjänst: att tvinga också dem att hålla sina löften. De tjänar i längden långt mer på att bli kända som ordhållare, när det gäller insamlade datas lagringstid, än att de fortsätter att stämplas som överhet och löftesbrytare. Mindre tidsseriebrott i det arkivlagda materialet är i jämförelse obetydliga problem.

Socialtjänstens akter och register skall gallras som planerat, helt enkelt därför att detta är det enda sättet att verkligen skydda integriteten. Så länge

uppgifterna bevaras, så länge kommer ämbetsmän och forskare ständigt att väcka förslag om registerforskning och samkörningar. Endast en gallring kan sätta punkt för det.

Mot. 1987/88

So9

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen avslår proposition 1987/88:76.

Stockholm den 5 februari 1988

Göthe Knutson (m)

